

นโยบายการคลังสาธารณะ PUBLIC FISCAL POLICY

เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษาในสาขารัฐศาสตร์
เศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์และผู้ทีสนใจ

WRITTEN AND PREPARED BY
WATCHAREE TRICHAROENKULLPAK.,PH.D.

นโยบายการคลังสาธารณะ

(Public Fiscal Policy)

Copyright by Watcharee©2025. All Rights Reserved.

คำนำ

นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) เป็นเรื่องที่หลายคนอาจมองว่าไกลตัว ซับซ้อน และเข้าใจยาก แต่แท้จริงแล้วนโยบายการคลังเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราทุกคนอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ภาษีที่เราจ่าย ค่าบริการสาธารณะที่เราได้รับ ไปจนถึงสวัสดิการที่ช่วยเหลือในยามเดือดร้อน

หนังสือเรื่อง "นโยบายการคลังสาธารณะ (Public Fiscal Policy)" เล่มนี้ เขียนขึ้นเพื่ออธิบายเรื่องนโยบายการคลังในมุมที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่เพียงทฤษฎี แต่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ทั้งในระดับประเทศและระดับประชาชนทั่วไป โดยเนื้อหาไล่ตั้งแต่พื้นฐาน ความหมาย ความสำคัญ ไปจนถึงบทบาทของนโยบายการคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พร้อมกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นเพื่อนคู่คิดสำหรับนักศึกษา นักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่สนใจเรียนรู้เรื่องราวการคลังสาธารณะ เพื่อเข้าใจว่า “ภาษีและงบประมาณ” ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่คือหัวใจของการพัฒนาประเทศ และคุณภาพชีวิตของเรา

ดร.วัชรวิ ไตรเจริญกุลภักดี (ดร.ฝน)

สารบัญ

	หน้า
บทนำ ทำไมนโยบายการคลังสำคัญกับทุกคน	10
ความหมายของ “นโยบายการคลัง”	11
ความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของประชาชน	12
ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจมหภาค	13
วัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้	14
บทที่ 1 แนวคิดและกรอบความรู้พื้นฐานของนโยบายการคลัง	15
ความหมายและขอบเขตของนโยบายการคลัง	15
เป้าหมายของนโยบายการคลัง	16
เครื่องมือหลักของนโยบายการคลัง	17
ความสัมพันธ์ของนโยบายการคลังกับนโยบายการเงิน	18
บทที่ 2 รายได้ภาครัฐ (Government Revenue)	24
ความหมายและประเภทของรายได้ภาครัฐ	24
ระบบภาษี (Taxation System)	25
ภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม	25

สารบัญ

	หน้า
หลักเกณฑ์ของระบบภาษีที่ดี	26
รายได้สิ้นของรัฐ	26
ความท้าทายของการจัดเก็บรายได้	27
บทที่ 3 รายจ่ายภาครัฐ (Government Expenditure)	33
ความหมายและประเภทของรายจ่ายภาครัฐ	33
รายจ่ายเพื่อการลงทุนและการบริโภค	34
รายจ่ายประจำและรายจ่ายเพื่อพัฒนา	35
บทบาทของรายจ่ายภาครัฐต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	35
บทที่ 4 งบประมาณภาครัฐ (Government Budget)	42
ความหมายและความสำคัญของงบประมาณ	42
ขั้นตอนการจัดทำงบประมาณ	43
ประเภทของงบประมาณ	44
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำงบประมาณ	45
บทที่ 5 นโยบายการคลังเชิงขยายและเชิงหดตัว	51

สารบัญ

	หน้า
ความหมายของนโยบายการคลังเชิงขยาย	52
ความหมายของนโยบายการคลังเชิงหดตัว	52
เงื่อนไขการใช้นโยบายการคลัง	52
ตัวอย่างการใช้นโยบายการคลังในสถานการณ์จริง	53
บทที่ 6 นโยบายการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	60
นโยบายการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ	61
นโยบายการคลังเพื่อการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ	61
นโยบายการคลังเพื่อความมั่นคงทางสังคม	62
บทบาทในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	62
บทที่ 7 ปัญหาและความท้าทายในนโยบายการคลัง	68
ปัญหาการขาดดุลงบประมาณและหนี้สาธารณะ	68
การจัดเก็บภาษีไม่ทั่วถึง	69
ความท้าทายจากโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจดิจิทัล	69
การคอร์รัปชันและการใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า	70

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 8 กรณีสืบศึกษานโยบายการคลัง	75
กรณีสืบศึกษาในประเทศไทย	75
กรณีสืบศึกษาต่างประเทศ	75
บทเรียนที่ได้จากแต่ละกรณี	77
บทที่ 9 อนาคตของนโยบายการคลังสาธารณะ	84
แนวโน้มการปฏิรูปภาษีและระบบงบประมาณ	84
การคลังสีเขียว (Green Fiscal Policy)	85
การคลังดิจิทัล (Digital Fiscal Policy)	86
บทบาทของนโยบายการคลังต่อความยั่งยืน (Sustainability)	86
บทสรุปท้ายเล่ม	92
นโยบายการคลังที่ดีเพื่ออนาคตของสังคม	92
นโยบายการคลังกับการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม	93
บทบาทของประชาชนต่อการคลังสาธารณะ	93
บรรณานุกรม	95

สารบัญ

หน้า

ภาคผนวก

97

คำศัพท์เกี่ยวกับนโยบายการคลังสาธารณะ (Public Fiscal Policy)

97

นโยบายการคลัง คือ เครื่องมือของรัฐในการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การรักษาเสถียรภาพราคา หรือการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทุกสิ่งล้วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านการคลังของรัฐบาลทั้งสิ้น

บทนำ

ทำไมนโยบายการคลังสำคัญกับทุกคน

ลองจินตนาการว่าในเช้าวันหนึ่งที่คุณขับรถไปทำงาน ถนนที่คุณใช้เดินทางนั้นใครสร้าง? ไฟถนนที่ให้ความสว่างในยามค่ำคืนใครดูแล? โรงพยาบาลที่รักษาคุณเมื่อเจ็บป่วยซึ่งงบประมาณจากที่ใด? คำตอบคือ “จากภาครัฐ” และแหล่งที่มาหลักคือ นโยบายการคลังสาธารณะ

นโยบายการคลัง คือ เครื่องมือของรัฐในการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การรักษาเสถียรภาพราคา หรือการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทุกสิ่งล้วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านการคลังของรัฐบาลทั้งสิ้น

สำหรับประชาชนทั่วไป นโยบายการคลังอาจดูเป็นเรื่องใหญ่ระดับประเทศ แต่จริงๆ แล้วมันสะท้อนให้เห็นในการใช้ชีวิตประจำวันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นราคาสินค้าที่เราเจอในตลาด เงินเดือนที่ได้รับ การศึกษาและสวัสดิการที่ลูกหลานได้ใช้ สิ่งเหล่านี้ล้วนสัมพันธ์กับนโยบายภาษี งบประมาณ และรายจ่ายภาครัฐ